

УДК 373.2/3.091.2.014.3:005.336.2

*Рекомендовано до друку вченою радою Інституту післядипломної освіти
Київського університету імені Бориса Грінченка
(протокол № 4 від 31 травня 2021 року)*

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Войцехівський М. Ф., директор Інституту післядипломної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук, доцент;

Івашньова С. В., заступниця директора Інституту післядипломної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидатка педагогічних наук, доцентка;

Кочерга О. В., заступник директора Інституту післядипломної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук, доцент;

Гончаренко А. М., т. в. о. завідувачки кафедри дошкільної та початкової освіти Інституту післядипломної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидатка педагогічних наук, доцентка;

Дятленко Н. М., доцентка кафедри дошкільної та початкової освіти Інституту післядипломної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидатка психологічних наук, доцентка;

Меленець Л. І., доцентка кафедри дошкільної та початкової освіти Інституту післядипломної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидатка педагогічних наук.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Митник Олександр Якович, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології факультету педагогіки і психології Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Карлінська Яніна Валеріївна, заступниця директора, викладачка Циклової комісії з педагогічної освіти Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидатка педагогічних наук.

Компетентнісне спрямування дошкільної та початкової освіти в умовах нової української школи: збірник матеріалів III Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф., 15 грудня 2020 р. / Автори та упоряд.: М. Войцехівський, С. Івашньова, О. Кочерга, А. Гончаренко, Н. Дятленко, Л. Меленець (електронне видання). Київ : ІПО КУБГ, 2020. 285 с.

До збірника ввійшли тези та статті учасників III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «**Компетентнісне спрямування дошкільної та початкової освіти в умовах нової української школи**». У роботах розглянуто питання, пов'язані з різними аспектами, напрямками і підходами, що поєднуються спільною основою компетентнісно орієнтованої освіти. Осмислення концептуальних основ такого підходу, внесок у розробку теорії та методик, питання усвідомлення специфіки діяльності системи освіти та суб'єктів освітнього процесу були предметом обговорення Інтернет-конференції. Позиції авторів є результатом екстраполяції, аналізу інформації та досвіду про стан розробки й впровадження компетентнісної ідеї.

Збірник адресовано науково-педагогічним, науковим працівникам, докторантам, аспірантам, студентам, педагогам-практикам і всім, хто цікавиться питанням розвитку дошкільної та початкової освіти в умовах нової української школи на компетентнісних засадах.

УДК 373.2/3.091.2.014.3:005.336.2

За зміст публікацій, достовірність інформації, цитат, покликань на літературні джерела відповідальність несуть автори.

© Інститут післядипломної освіти КУБГ, 2020

© Войцехівський М., Івашньова С., Кочерга О., Гончаренко А., Дятленко Н., Меленець Л.
(автори-упорядники), 2020

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	7
1. Осмислення проблеми життєвої компетентності в першій третині XXI століття	
Гагаріна Наталія Павлівна, Скуренко Світлана Леонідівна <i>Дослідження якості дошкільної освіти з використанням міжнародного інструменту оцінювання ECERS</i>	9
Кочерга Олександр Васильович <i>Психологічні чинники в формуванні життєвої компетентності</i>	16
Мариновська Оксана Яківна <i>Діагностичний інструментарій визначення рівня сформованості ключових компетентностей учнів</i>	18
Матяшук Валентина Петрівна <i>Виклики, що стоять на шляху впровадження компетентнісних підходів в Новій Українській Школі першої третини XXI століття</i>	22
Подліняєва Оксана Олександрівна <i>Розвиток медіакомпетентності учасників освітнього процесу на прикладі соціальних мереж</i>	28
Тіхонова Наталія Георгіївна, Іванова Світлана Григорівна <i>Налагодження партнерських відносин вчителя з батьками як умова формування життєвих компетентностей молодших школярів</i>	37
2. Формула НУШ: реалізація за ключовими компонентами	
Бодунова Наталія Анатоліївна <i>Дитиноцентризм як один із базових компонентів формули НУШ</i>	42
Говоруха Людмила Петрівна <i>НУШ як платформа для розвитку навчально-пізнавальної діяльності учнів початкової школи</i>	45
Дроботько Ірина Дмитрівна <i>Психолого-педагогічний супровід навчально-пізнавальної діяльності учнів першого класу</i>	47
Дудар Лілія Миколаївна <i>Лепбук – педагогічна ідея для колективної роботи, що не закінчується після дзвінка</i>	51
Кириленко Ольга Сергіївна <i>Умови формування навичок 4К на уроках читання в НУШ</i>	53
Ковальська Тетяна Григорівна <i>Розвиток творчих здібностей учнів початкової школи шляхом впровадження LEGO-технології</i>	58
Колесник Лілія Вікторівна <i>Секрети логічного міркування на уроках у початковій школі</i>	61
Кондратова Вікторія Вадимівна <i>Вплив образотворчої діяльності на емоційний стан молодшого школяра</i>	64
Копійка Людмила Петрівна <i>Розвиток дослідницьких компетентностей учнів початкової школи в умовах навчання у НУШ</i>	72
Котелянець Наталка Валеріївна <i>Формування технологічної культури учнів початкової школи</i>	75

Кравченко Ірина Миколаївна <i>Соціально-емоційне та етичне навчання як платформа для розвитку емоційного інтелекту учнів початкових класів на уроках читання в умовах НУШ.....</i>	<i>79</i>
Кравчук Лариса Володимирівна <i>Читання з розумінням як складова читацької компетентності молодшого школяра.....</i>	<i>87</i>
Лазебний-Чоловський Дмитро Миколайович <i>Сучасні методи та засоби організації уроку фізичної культури за стандартами НУШ.....</i>	<i>89</i>
Любимова-Лисиця Марина Валеріївна <i>Музично-ритмічне тіловиховання учнів початкових класів на уроці фізичної культури.....</i>	<i>92</i>
Найдьон Катерина Валеріївна <i>Практичний аспект формування мотивації учнів молодшого шкільного віку до читання в умовах НУШ.....</i>	<i>94</i>
Нетеса Людмила Василівна <i>Розвиток читацької компетентності в учнів початкової школи.....</i>	<i>98</i>
Третяк Ольга Петрівна <i>НУШ як платформа формування моральних цінностей у молодших школярів.....</i>	<i>102</i>
Чернецька Олена Георгіївна <i>Формування просторових уявлень молодших школярів у процесі організації навчання в Новій українській школі.....</i>	<i>106</i>
Щербина Вікторія Миколаївна <i>Активізація пізнавальної активності молодших школярів: п'ять Великих історій Монтесорі.....</i>	<i>111</i>
Юстенюк Олена Сергіївна <i>Вивчення творчості В.О.Сухомлинського в контексті НУШ на уроках з «Літературного читання» в початковій школі.....</i>	<i>114</i>
Янковська Інна Миколаївна, Латиш Олеся Олегівна <i>Психолого-педагогічні аспекти формування творчих умінь молодших школярів засобами образотворчого мистецтва.....</i>	<i>116</i>
Янковська Інна Миколаївна, Прохоренко Юлія Леонідівна <i>Формування компетентностей молодших школярів у мистецькій освітній галузі.....</i>	<i>121</i>
 3. «Канва» компетентнісного підходу в розвитку дитини дошкільного віку: розмаїття та варіативність	
Горська Олена Олександрівна <i>Монологічна компетенція дошкільників як показник мовленнєвої готовності до навчання в школі.....</i>	<i>125</i>
Діхтієвська Тетяна Олександрівна <i>Співпраця закладу дошкільної освіти та НУШ у національно-патріотичному вихованні дітей.....</i>	<i>129</i>
Дятленко Наталія Михайлівна <i>Компетентнісний підхід: можливості для змін у дошкільлі.....</i>	<i>131</i>
Іваненко Марія Сергіївна, Іваненко Марта Елеонора Сергіївна <i>Вікові особливості музичного розвитку дитини дошкільного віку.....</i>	<i>134</i>
Кіндей Леся Григорівна <i>Елементи ТРВЗ-педагогіки в мовленнєвому розвитку дітей дошкільного віку.....</i>	<i>137</i>

Ковтун Єлизавета Федорівна <i>Інтегрований підхід у процесі формування медійних та інформаційних навичок дітей дошкільного віку</i>	144
Мартін Аліна Миколаївна <i>Наступність формування природознавчої компетентності між дошкільною і початковою освітою у процесі фенологічних спостережень</i>	149
Нікітіна Олена Олександрівна <i>Розвиток критичного мислення старших дошкільників на заняттях з логіко-математичного розвитку</i>	152
Пазюк Світлана Андріївна <i>Наступність у формуванні екологічної грамотності дітей старшого дошкільного і молодшого шкільного віку: компетентнісний підхід</i>	158
Сабол Діана Михайлівна <i>Розвиток емоційного інтелекту в дітей дошкільного віку</i>	160
Смольникова Галина Валентинівна <i>Адаптація дітей раннього віку до дошкільного закладу в умовах пандемії</i>	163
Теряєва Лариса Анатоліївна, Потапко Юлія Віталіївна <i>Формування вокально-хорових навичок у дітей дошкільного віку</i>	167
Шелестова Людмила Володимирівна <i>Картина світу та її формування у дошкільників засобами живопису</i>	170
Шило Юлія Василівна <i>Використання мнемотехніки в роботі з дошкільниками</i>	173
4. Нові можливості творчої самореалізації та самовдосконалення педагога в умовах освітньої реформи	
Байдак Ірина Антонівна <i>Потреба педагога в навчанні протягом кар'єри як безпечний гарант його професійного становлення</i>	177
Врадій Катерина Миколаївна <i>Відкриті освітні ресурси та можливості самовдосконалення професійної підготовки сучасного педагога</i>	180
Врадій Катерина Миколаївна, Зінакова Каріна Олексіївна <i>Реалізація педагогічної спадщини М.Монтессорі в професійній підготовці вихователя закладу дошкільної освіти</i>	182
Гончаренко Алла Миколаївна <i>Самоосвіта педагога як фактор реалізації змісту програми “Я-КИЯНИН”</i>	187
Кифенко Анна Миколаївна, Міщенко Зінаїда Іванівна <i>Робота над ансамблем в навчальному хоровому колективі</i>	189
Котелянець Юлія Сергіївна <i>Організація професійної підготовки майбутнього вихователя до формування творчості дітей старшого дошкільного віку засобами інтеграції мовленнєвої та конструктивної діяльності</i>	191
Лигоміна Тетяна Анатоліївна <i>Формування професійного іміджу практичного психолога закладу освіти як засіб самовдосконалення фахівця</i>	195
Лютко Оксана Михайлівна <i>Оцінювання педагогічної діяльності педагогічних працівників ЗДО у контексті інституційного аудиту</i>	197

4. Сигел Д., Брайсон Т. «Воспитание с умом. 12 революционных стратегий всестороннего развития мозга вашего ребенка» (в оригіналі: The Whole-Brain Child).
5. Школа уважності. Мозок як будинок: гра для розвитку емоційного інтелекту. URL: https://shkolavnimatelnosti.com/mosg_kak_dom/?fbclid=IwAR1-23OB8su5dSMgFKKLP3qXarx5Wv-MeR-jl7-dXSfs1-OjgEF0RMxWsQo

АДАПТАЦІЯ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ ДО ДОШКІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Смольникова Галина Валентинівна, доцентка кафедри дошкільної та початкової освіти ІПО Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидатка психологічних наук, доцентка

***Анотація.** У статті висвітлюються результати дослідження адаптації дітей раннього віку до дошкільного закладу в умовах пандемії. Розкриваються критерії та показники адаптації дітей, методи дослідження, результати.*

Ключові слова: адаптація, діти раннього віку, заклад дошкільної освіти, пандемія, соціальний розвиток.

Вступ. Проблема адаптації дітей раннього віку до закладу дошкільної освіти має великого значення. Оскільки від того, як швидко звикає дитина до нових умов організації життєдіяльності в групі, до незнайомих людей залежить її фізичний, психічний і соціальний розвиток.

У психолого-педагогічній літературі адаптація розглядається як фаза особистісного становлення індивіда, що вступає у відносно стабільну соціальну спільність (Е. Ільєнко, А. Петровський, Д. Фельдштейн). Розвиток особистості тут представляється як процес її входження в нове соціальне середовище, адаптація до нього і врешті-решт, інтеграція з цим середовищем (Ш. Амонашвілі, М. Битянова, Я. Коломінський, О. Кононко, Г. Кумаріна, В. Кузьменко, Є. Морозова, А. Мудрик, І. Підласий, А. Реан, Е. Ямбург). У дослідженнях Н. Захарової, Л. Зданевич, С. Коропевої, Ж. Маценко, О. Науменко, Т. Сидоркиної, Ж. Юзвак особлива увага надається проблемі адаптації дітей до умов закладу дошкільної освіти.

Основна мета дослідження полягала у вивченні та аналізі експериментальних даних щодо адаптації дітей раннього віку до закладу дошкільної освіти в умовах пандемії.

Експеримент проводився у п'яти групах раннього віку закладу дошкільної освіти № 432 м. Києва. У ньому приймали участь 75 дітей віком від 1,5 до 3 років, їхні батьки (120 осіб), шість вихователів, директор ЗДО, вихователь-методист, психолог.

На етапі констатувального експерименту були визначені такі завдання:

1. З'ясувати критерії оцінки адаптації дітей раннього віку до закладу дошкільної освіти в умовах пандемії.

2. Підібрати і експериментально перевірити комплекс методів вивчення адаптації дітей раннього віку до закладу дошкільної освіти.

3. Виділити рівні адаптації дітей раннього віку.

Основними критеріями і показниками вивчення адаптації дітей раннього віку до закладу дошкільної освіти стали:

1. Емоційний стан дитини. Показники: позитивні емоції (радісний, спокійний настрій, сміх); негативні емоції (плач, смуток, тривожність, страх), наявність бажання іти в групу.

2. Прояви поведінки. Показники: активність, самостійність, комунікабельність, зосередженість на виконанні завдань, адекватність поведінки.

3. Апетит дитини. Показники: їсть із задоволенням, самостійно; їсть без апетиту, просить, щоб її погодували; відмовляється від їжі.

4. Сон дитини. Показники: швидке, спокійне засинання; глибокий сон; засинає не відразу; не засинає; сон поверхневий.

Матеріали і методи дослідження. Пошук і вибір відповідно до мети дослідження вірогідних методів з урахуванням потреб експериментальної роботи: відповідність віковим можливостям дітей; оптимальне вирішення завдань експериментального дослідження; можливість одержати нові різнобічні дані щодо адаптації дітей до дошкільного закладу в умовах пандемії.

Методами констатувального експерименту стали: спостереження за вихованцями у ранкові, вечірні години та протягом дня у різних видах діяльності; метод експертних оцінок; анкетування батьків (електронні анкети); бесіди з вихователями, директором ЗДО, вихователем-методистом, психологом.

Ми вважали, що такий комплекс методів є достатнім, оскільки його застосування дає змогу отримати розгорнуту картину адаптації дітей до умов закладу дошкільної освіти в умовах пандемії. Спостереження за дітьми, мали на меті одержати інформацію щодо їх емоційного стану; активності та самостійності в різних видах діяльності; комунікабельності з дорослими і однолітками (дотримання просторової дистанції); наявності апетиту та сну.

Спостереження проводились у різний час, за різних умов (в ранкові та вечірні години, під час самостійної діяльності дітей в першу і другу половину дня, сну, прийому їжі), це мало дати можливість обґрунтувати не випадковість явища, що вивчається. У протоколах спостереження за досліджуваними фіксувалося: чи виявляє дитина бажання іти в групу; як прощається з батьками на вулиці; чи вступає у спілкування з вихователем і однолітками (чи дотримується просторової дистанції); настрої дітей, їх розкутість, наявність емоційного комфорту; зосередженість на діяльності, активність і самостійність; наявність адекватної поведінки, сну, апетиту.

Крім того, протягом констатувального експерименту вихователі щодня заповнювали адаптаційний лист на кожну дитину, де фіксували температуру тіла, емоційний стан, апетит і сон дитини. Для фіксації визначили такі показники.

Емоційний стан дітей:

- дитина із задоволенням іде в групу, не плаче; у неї переважають позитивні емоції; вона поводить себе адекватно;

- дитина плаче під час розставання з батьками на вулиці, але швидко заспокоюється; протягом дня у неї переважає гарний настрій;

- дитина плаче під час розставання з батьками на вулиці, довго не може заспокоїтися; у неї змінний стан настрою; вона то заспокоюється, то починає плакати;

- дитина постійно плаче, не може заспокоїтися.

Апетит дітей:

- відмінний апетит; дитина їсть із задоволенням, самостійно;

- добрий апетит; дитина їсть самостійно;

- їсть без апетиту, просить, щоб її погодували;

- відмовляється від їжі.

Сон дітей:

- швидке, спокійне засинання, глибокий сон;

- дитина засинає не відразу, сон спокійний, глибокий;

- дитину доводиться заколисувати, засинає із соскою;

- дитина не засинає, плаче; доводиться перебувати поряд з нею; сон поверхневий.

У примітці, за потреби, описувалися індивідуальні звички дитини, робилися світлини.

Метод експертних оцінок. Незалежними експертами, крім дослідника, були вихователі, директор ЗДО, вихователь-методист та психолог. Шляхом обговорення вони мали прийти до висновку до якої адаптаційної групи можна віднести ту чи іншу дитину і яку роботу з нею проводити протягом дня, тижня, місяця.

Результати дослідження. Анкетування (електронні анкети) батьків показало, що у домашніх умовах майже у всіх малюків (95%) відмічається бадьорий настрій, врівноважений характер. Діти швидко засинають і мають спокійний, довготривалий сон. У переважній більшості малят (73%) хороший апетит. Разом із цим більше ніж у чверті дітей (27%) є проблеми з апетитом. Вони часто відмовляються від вживання їжі, вередують, потребують догодовування і постійного вмовляння дорослих, зазвичай обирають для вжитку лише улюблені продукти харчування. У родині на обід їм, як правило, давали тільки перші блюда. Тому в садочку вони відмовлялися від другого блюда і компоту оскільки не звикли до їхнього вживання. Батьки ж наполягали на тому, щоб вихователі навчили малюка з'їдати весь обід з першого дня перебування у дошкільному закладі.

Наголосимо, що в умовах пандемії вихователі позбавлені можливості надати батькам право відвідувати групу і певний час бути там зі своєю дитиною. Це безумовно впливає на більш віддалене у часі формування позитивного мікроклімату в групі. Крім того постійне носіння маски вихователями позбавляє малят можливості зчитувати невербальні засоби спілкування (міміку у виразі обличчя, прояви емоційних станів), що також створює несприятливі умови для формування позитивного мікроклімату. Особливо це проявляється у дітей 1,5-2 років, яким такий контакт особливо потрібний (діти постійно намагалися зняти маску з обличчя вихователя). Разом із цим завдяки зміні умов пов'язаних з пандемією з'явилася нова традиція спілкування всіх учасників освітнього процесу у Viber. Так на прохання батьків, кожного дня вихователі передають інформацію у Viber (світлини та відео фільми про життєдіяльність дітей у групі). Це дозволяє певним чином зняти напругу у взаємодії між вихователями і батьками. Познайти членів родин із особливостями перебування їх дитини у дошкільному закладі, зосередити їх увагу на улюблених видах діяльності дитини, у деяких випадках на проявах агресивної поведінки малят.

З'ясовано, що значна частина малят (60%) привчені до горщика. Однак самостійно просяться на горщик тільки половина з них (27%). Інших малюків (33%) мають своєчасно висаджувати на горщик дорослі. Існують значні проблеми у дітей (40%) батьки, яких привчили малят до памперсів. У бесідах з вихователями вони говорили: «Ми відаємо дитину в садочок, ось Ви її і привчите до горщика». В умовах пандемії вихователям важливо було виробити у дітей стійке бажання мити руки не тільки після туалету, а через кожні дві години, за виключенням годин сну. Цій

важливій навичці мали приділяти особливу увагу і батьки вдома.

Переважна більшість респондентів (80%) повідомили, що їх малюки знайомі тільки з умовами сім'ї та ігрового майданчика на вулиці. Спілкування дітей було тільки з батьками. Незначна частина малят (13%) зазвичай проявляє ініціативу у взаєминах з іншими дорослими, цікавиться їхніми діями. Треба зазначити, що науковцями доведено – ця психологічна особливість є характерною для дітей раннього віку. Майже половина дітей (47%) цікавляться іншими дітьми, схильні до спільних предметних дій з ними (на певній відстані). У незнайомій обстановці малята виявляють інтерес до іграшок, предметів та інших речей, можуть гратися самостійно у відсутності дорослого.

Спостереження показали, що значна частина дітей (60%) у перший тиждень перебування в групі не могла зосередитися на виконанні завдань, була нестримана, нетерпляча, метушлива. Збудившись діти насилу заспокоювалися. Тому потребували правильного чергування відпочинку й роботи, що вимагало зосередженості та уваги. Ми з'ясували, що на таких малят негативно впливала велика кількість вражень. Від перезбудження вони починали плакати, вередувати. Тому вихователі намагалися у спілкуванні з ними дотримуватися спокійного, урівноваженого тону. Крім того домовлялися з батьками, по телефону, щоб вони раніше забрали дитину із садочка.

Інші діти (40%) були повільні, не відразу включалися в ту чи іншу діяльність чи гру. Малята з флегматичним темпераментом не встигали за темпом життя групи: повільно одягалися (роздягалися), збиралися на прогулянку, їли. Вихователі постійно їм допомагали, давали доручення, що передбачали прояв активності, тон спілкування був життєрадісним.

Зазначимо, що у вихователів виникали проблеми з тими дітьми, які самостійно не просилися на горщик, не засинали, вередували з їжею, постійно плакали при розтаванні з батьками на вулиці, часто хворіли.

Проведені бесіди з вихователями груп, директором ЗДО, вихователем-методистом і психологом підтвердили дані спостереження, що значна частина дітей (40%) має бадьорий настрій під час відвідування садочку в адаптаційний період. Малята (40%) позитивно ставляться до оточення, на ініціативу відповідають, але самі, як правило, її не виявляють. Разом із цим були діти (20%), які проявляли свою дратівливість та збудження. У них спостерігалися афективні спалахи збудження, вередування, плач, часто виникали конфлікти з дорослими, дуже швидко змінювався настрій: від веселого сміху до гучного плачу. У них значно погіршився сон. Тільки трохи більше чверті вихованців (33%) засинали швидко, а сон був спокійним та довготривалим. У переважної більшості малят (67%) сон був поганим: діти вередували, довго засинали, сон короткотривалий, неспокійний. Значна кількість малюків (73%) мали хороший апетит, позитивно ставилися до їжі. Інші діти (27%) потребували догодовування, часто взагалі відмовлялися від їжі.

У період адаптації батьки постійно отримували консультативну допомогу з боку вихователів, директора ЗДО, вихователя-методиста і психолога. Всі консультації проводилися на вулиці або в Zoom.

Висновки.

1. Методика вивчення адаптації дітей раннього віку до дошкільного закладу в умовах пандемії полягала у застосуванні комплексу діагностичних методів: спостереження за вихованцями; метод експертних оцінок; анкетування батьків; бесіди з педагогічним колективом дошкільного закладу.

2. Критеріями ступенів адаптації (легкого, середнього та важкого) дітей раннього віку до дошкільного закладу було визначено: емоційний стан дитини, прояви її поведінки; апетит дитини; сон дитини. Комплексний аналіз за цими критеріями дозволяє отримати об'єктивну інформацію щодо загального ступеня адаптації дітей раннього віку до дошкільного закладу в умовах пандемії.

3. За наслідками експериментального дослідження встановлено, що значно менше половини дітей (40%) мають легкий ступінь адаптації. Вони легко прощаються вранці з батьками на вулиці, швидко відволікаються від негативних емоцій, активні, комунікабельні, самостійні, доброзичливі, мають сформовані навички предметної діяльності. У них хороший апетит і сон.

У 40% дітей – середній ступінь адаптації. Відмічається недостатня довіра у ставленні до вихователя та інших малят, зацікавлення грою змінюється байдужістю, вередуванням. Діти малоініціативні, менш самостійні, дещо можуть робити самі, але здебільшого залежать від вихователя. Сон і апетит у них нестабільні.

Майже в чверті малят (20%) – важкий ступінь адаптації, несформовані ігрові навички. Діти тяжко переживають розставання з рідними та близькими на вулиці, мають поганий апетит та сон, не готові до спілкування з вихователем та однолітками, несамостійні, швидко втомлюються.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Захарова Н. Адаптація дітей до дитсадка : семінари для педагогів та батьків. *Дошкільне виховання*. 2006; 4: 8–13.
2. Захарова Н.М. Ігрові техніки на допомогу в адаптації. *Палітра педагога*. 2004; 4:11-13.
3. Зданевич Л. В. Методологічні основи дослідження концепцій адаптації та дезадаптації дітей дошкільного віку. *Дошкільна освіта*. 2013; 4: 56-63.
4. Маценко Ж. Незабаром у дитячий садок : Особливості психолого-педагогічного підходу до дітей, що вступають до дошкільного закладу. *Психолог*. 2003; 17: Вкладка.
5. Науменко О. М. Адаптація малюків до умов дошкільного закладу. *Психологічна газета*. 2010; 13: 3-5.
6. Науменко Т. І. В дитячий садок прийшли новенькі (Соціальна адаптація дітей молодшого дошкільного віку). Запоріжжя : ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2002; 72 с.
7. Теплюк С. Посмішка малюка в період адаптації. *Дошкільне виховання*. 2006; 3: 29-35; 4: 46-51.

ФОРМУВАННЯ ВОКАЛЬНО-ХОРОВИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Теряєва Лариса Анатоліївна, викладачка Циклової комісії музики і хореографії Фахового коледжу "Універсум" Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидатка педагогічних наук

Потапко Юлія Віталіївна, студентка Фахового коледжу "Універсум" Київського університету імені Бориса Грінченка

***Анотація.** Спів – самий доступний для дітей вид музичної діяльності. Співати можуть всі діти. Як же навчити дитину правильно співати? Які методи та форми роботи необхідно використовувати для розвитку вокальних здібностей дошкільників? З цією метою розглянемо формування та розвиток вокально-хорових навичок.*